

Suosijat ja syrjijät

Peilaajan tuttava muisti kirjeellä, joka sisälsi jo hieman kellastuneen lehtileikkeen. Sen mukaan Romanian varapresidentti Dumitru Mazilu virasta erotessaan syytti Kansallisen pelastuksen rintamaa stalinistisista menettelmistä. Esimerkki niistä: "Muun muassa lehdistö suosii edelleen joitain ryhmiä ja syrjii toisia."

Lieneekö Suomi sitten kovin stalinistinen maa? Vai onko Peilaajan näköharhaa, että lehdistö meilläkin muka suosisi joitakin ryhmiä ja syrjisi toisia? Esim. pankkialan työtaistelun aikana? Ei kai sentään?

Kiivetäkö vai eikö kiivetä?

Vallitsee konsensus tai ei, maassa käydään yhteiskunnallista keskustelua joka parhaimmillaan kykenee Peilaajaa ärsyttämään.

Kainuun Yrittäjät ry on antanut julkilausuman, jossa se sanoo mm.: "Vastuu ympäristön tilasta on yhteinen ja vastuunkantajina tulee olla sekä yhteiskunnan, teollisuuden ja yksityisten ihmisten. Ympäristöä ei yrittäjien mielestä kuitenkaan paranneta katteettomilla lupauksilla, puihin kiipeämällä tai haittavero- ja muita veroja asettamalla, vaan yhteisillä toimilla ja asenteita sekä käyttäytymistapoja muuttamalla."

Kainuun yrittäjät eivät varmaan koskaan vaivanneet päätään sillä, onko helppo saada aikaan yhteisiä toimia silloin kun on ristiin meneviä intressejä. Sen sijaan heillä on ilmeinen aavistus 50-luvun sosiologiasta ja tiedotusopista, jotka kovasti korostivat asenteenmuutoksia kaiken muun edellä. Jospa esim. puihin kiipeämiset ja niiden saama julkisuus ovatkin tehokkaimpia tapoja saada aikaan asenteenmuutoksia? Ja kiipeämisten tuomitseminen taas tarkoittaa, että asenteita ei tosiasiaissa saikaan yrittää muuttaa?

Ei turhaan Tampereen lisensiaatti

Ei taida Reino Paasilinna turhaan ollakaan kohuttu Tampereen lisensiaatti. Kas tässä hänen ohjelmapoliti-

tista linjastaan:

"Journalistiseen työhön liittyvä kriittisyys edellyttää, että esitetyille tiedoille aina etsitään perusteita, eräänlaista vastatietoa. Tiedon ja vastatiedon jatkuvan taistelun pohjalta nouseva tiedonmuodostus kykenee osaltaan torjumaan yksipuoliseen tiedontarjontaan liittyvän vallankäytön." (Linkki 5/90).

Maksimaalinen vastaavidenssi siis! Maksimaalinen vastaavidenssi totta tosiaan, kaksi pölyisiltä ja yliakateemisilta maistuvaa sanaa joilla ei luulisi olevan mitään tekemistä käytännön journalismin kanssa.

Peilaaja ilonpilaajana

Saksoja on kohta enää yksi ja tämän yhden Saksan edistykelliset aikovat uudistaa myös maan radiojournalismin, lehtitietojen mukaan itsensä Bertolt Brechtin hengessä. Muistammehan artikkelin Der Rundfunk als Kommunikations-apparat vuodelta 1932, juuri sen jonka mukaan jokaisen vastaanottimen tulee olla samalla lähetin. Nerokasta.

Peilaajahan ei ole edistykellinen. Siksi hän osaa arvostaa Brechtii vain erinomaisena näytelmäkirjailijana, teatterin teoreetikkona ja filosofina, mutta ei radiojournalismin eikä -tekniikan tuntijana. Ehkäpä Brechtin nykyperilliset pystyvät ratkaisemaan paremmin kuin hän itse ongelman, joka syntyy siitä että jokainen — toistetakoon: jokainen — lähettää radiosanomioa pienoislähettimellään, jonka kuuluvuussäteen tulee tietenkin olla äärimmäisen pieni; kuka näitä ohjelmia kuuntelee?

Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen tutkintovaatimuksissa on kaksikin kirjaa, toinen suomen- ja toinen saksankielinen, joissa tuota ehdotusta pidellään pahoin. Tuskin näistä kirjoista olisi uusvientiin uuteen uljaaseen Saksaan?

Varsinaista skitsofreniaako?

Peilaaja on seurannut kiinnostuneena dosenttien pyrkimyksiä saada ehdottomaksi oikeutensa opettaa, maksusta tietenkin. Hän myös sympatisoi dosenttien päämääriä, mutta ei kaikkia heidän keinojaan. Merkillisin niistä on ollut teennäisen kiilan lyöminen professorien ja dosenttien väliin: edelliset edustavat vanhoja ja kulu-neita eli siis vääriä tieteellisiä ajatuksia, kun taas jälkimmäisten ideat ovat uusia ja tuoreita eli siis oikeita.

Peilaaja sattuu tuntemaan useita jonkin korkeakoulun vakinaisia professoreja, jotka samalla hoitavat yhtä tai kahta — joku ehkä kolmeakin — dosentuuria muissa korkeakouluissa. Ovatko he taantumuksellisia luennoissaan professorin roolissa, mutta edistykellisiä muuttuessaan vaikkapa saman päivän aikana dosenteiksi? Varsinaista skitsofreniaako?

Näin neukuissa

Neuvostoliiton pitkäaikainen brezneviläinen kausi tuntuu pysäyttäneen maan älyllisen elämän kehityksen niin, että sen saaminen uudelleen liikkeeseen on vaikeaa. Yksi esimerkki monista on uusi lehdistölakiluonnos, jonka mukaan "kansalaisilla on oikeus saada tiedotusvälineiden kautta välittömästi luotettavaa ja objektiivista tietoa valtionelinten, kansalaisjärjestöjen ja virkamiesten toiminnasta sekä muuta yhteiskunnallisesti merkittävää tietoa".

Terveiset Leif Salménille

Peilaaja kertoi viime numerossa, miten turhautunut Leif Salmén on haastattelujen tekemiseen. Kaikki hänen kollegansa eivät ilmeisesti jaa hänen kokemustaan.

Peilaaja tuli hankkineeksi helsinkiläisen antikvariaatin postimyyntistä Studs Terkelin kirjan Amerikkalaisia mielmiä, joka saattaa olla tuleva klassikko. Haastatteluja, haastatteluja, muutahan siinä ei olekaan kuin haastatteluja.

Ja mikä haastateltavien kirjo! Valkoisia, mustia ja punanahkoja. Katolisia, juutalaisia ja puheistaan päätellen ateisteja. Italialais-, puolalais-, suomalais- ja kroatialais-syntyisiä, siinä vain muutama esimerkki. Ai niin, ja japanilais-syntyisiä jotka toisen maailmansodan aikana internettiin.

Upseerin tytär joka on hylännyt armeijan arvot. Yritysjohtaja joka pitää yhdysvaltalaista talousjärjestelmää aivan liian armottomana. Ku Klux Klanin suurrykkyöpi, joka ystäväystyy mustaihoisen naisen kanssa.

Ja ne unelmat. Räättälin tytär joka kertoo kuolleesta isästään: "Yksi unelma hänellä oli, että hän saisi nähdä Grand Canyonin. Hän ei koskaan nähnyt sitä. Kun hänellä vihdoin oli aikaa siihen, hän oli niin väsynyt ettei rohjennut lähteä matkalle."

Salménin journalistisena ihanteena varmaan on hie-
man vanhakantaisesti nähty informatiivisuus, ja tämän valossa ymmärtää hänen pettymisensä haastatteluihin. Myös Terkel tavoittelee informatiivisuutta, mutta toisin, värikkäänä elämän koko kuvana.

Miten kirjoitetaan improbatuur

Sosiologia-lehden numerossa 1/90 kirjoittaa Jari Aro itsestään Jean Baudrillardista. Tyhmemmänkin pitäisi jo ymmärtää ja uskoa, että "cro reaalisen ja sitä representoivan merkin välillä on kadonnut", mutta Peilaaja sen kun vänkää vastaan.

Kuulemma esim. käsitys luonnosta "muodostuu luonnosta otettujen valokuvien ja televisiodokumenttien pohjalta eikä autenttisenä kokemuksena luonnon kes-

kellä". Baudrillard ja Aro eivät varmaankaan ole kuulleet ihmisistä, jotka yhä intensiivisesti samoilevat reaalisessa luonnossa.

" - - tiedotusvälineissä ero toden ja epätoden, faktan ja fiktion, välillä sekoittuu: mikä tekijä esimerkiksi erottaa taloudellisesta korruptiosta kertovan sarjaohjelman ja 'sen katkaisevan uutiskatsauksen toisistaan?'. Mikähän? Jospa Ranskan televisio tekisi fiktiivisen sarjan menestyneestä filosofista ja sen katkaisisi 'fakta' Baudrillardista? Havaitsisiko JB itse mitään eroa?

Peilaajalla ei ole illuusiota siitä mikä on oikean opin epäilijän kohtalo. Jos Peilaaja joutuisi nyt osallistumaan sosiologian peruskurssin kertauskuulusteluun, hänen tietonsa, ymmärryksensä ja uskonsa eivät varmaankaan yltäisi improbatuuria pitemmälle.

Jumala petraa palveluitaan

Postin palvelut huononevat, mutta onneksi jumalan paranevat.

Helsingissä, Agricolan kirkossa järjestetään joka sunnuntai Tuomasmessu, joka on *monipalvelutapahtuma*. Uutuuden yksi ideoija, TV-pappi Miikka Ruokanen, kiteyttää periaatteen Uudessa Suomessa (13.4.90) näin: "Sana messu on hyvä, parempi kuin palvelus, josta niin helposti tulee mieleen Jumalan palveleminen. Siitähan ei ole kyse. Jumala ei tarvitse kulttia, vaan Jumala palvelee meitä".

Mitä Tuomasmessun jumalan kokonaispalvelutarjontaan kuuluu? Ensinnäkin kaikki luterilaisen jumalanpalvelun menot, mutta myös mm. ehtoollinen monella alttarilla, rippi, risti-ikoni, sairaan voittoa, esirukouksia jne. Uskoon tulo on tavallista, mutta siitä ei voida antaa kuluttajansuojalain mukaisia takeita. Lisäksi messussa pyritään elvyttämään katolista perinnettä ja "puhuttelemaan kaikkia aisteja" mm. musiikin, öljyn ja suitukkeiden avulla.

Ja mikä parasta, Ruokasen mukaan Tuomasmessu "elää reaaliajassa"! Sekään ei onnistu Postissa, jonka atk-järjestelmiä on vitkuteltu.

Peilaaja odottaa enää yhtä uudistusta: Agricolan kirkko muutetaan Cocacolan kirkoksi.

Pojo hoitaa

Sosiaalitieteiden kuumia nousijoita ovat mittaavat menetelmät ja miesnäkökulma.

Jälkimmäinen on helppo määrittää esim. Peilaajan sepittämän runon avulla:

Se miesnäkökulma asioihin
on kiväärin hahlo.

Isien työn ansiosta
protokollaa kestää!

Entäpä kvantitatiiviset menetelmät, jotka nyt kömpivät esiin kuin lattiaan lyöty, mutta lannistumaton Sylvester Stallone? Tutkijat, jotka ennen päät yhteen mossahdellen keräsivät pehmoaineistoja, suihkivat suupieles-tään variaabeleiden ja korrelaatioiden onnesta.

Peilaaja valistaa! Tärkeintä on löytää oikea mittayksikkö, sitten sujuu. Yhteiskuntatieteelliseksi yleismittayksiköksi Peilaaja esittää yhtä *pojoa* (1 Pj). Pojo on hyvin monikäyttöinen. Historian kuluessa sillä on punnitu aaseja, mitattu jääkiekkoilijoiden älykkyyttä ja laadittu Puolan viisivuotissuunnitelmat. Parhaimmillaan pojo on mädäntyneitten kapitalististen yhteiskuntien tutkimuksessa, mutta sitä voidaan soveltaa jossain määrin myös mädäntyneitten sosialististen yhteiskuntien tutkimukseen.

Mutta mikä pojo oikein on? Lyhyesti: Yksi pojo on se energiamäärä, joka kuluu, kun kolme juopunutta yhteiskuntatieteilijää yrittää kalastaa taksin lattialta maksusta uupuvaa viisikymmenpennistä.

Jos joku ei usko, asian voi käydä tarkistamassa Pariisin teknillisessä museossa, missä säilytetään alkuperäistä pojoa.

Pitkäkaulaisin? Paksupäisin?

Kaikkihan me tiedämme ns. kaupalliset uutiskriteerit, mutta yllättävää ehkä on että myös korkeakoulutiedottaminen on alkanut soveltaa niitä. Helsingin yliopiston tiedotustoimisto ainakin, sillä se lähetti taannoin lehdil-

le väitöskirjauutisen, jonka pääpointti oli väittelijän ikä, ei hänen tutkimuskohteensa, saati se mitä uutta hän oli saanut kohteestaan irti.

Peilaajan mieleen tulee analogia vuosikymmenien takaa: 86-vuotias väittelijä joka hänkin sai ikänsä ansiosta julkisuutta. Palstamillimetrit olivat joka tapauksessa tuolloin tiukemmassa kuin nyt.

Peilaaja ei muuta toivo kuin johdonmukaisuutta. Milloin esitellään kaikkien aikojen pisin väittelijä? Löytyykö yli kaksimetristä? Entä lyhin, kukaties 140-senttinen tatti? Lihavin? Laihin? Kyrryselkäisin? Naisista kyseen ollen suuri- tai pienirintaisin? Michistä kaljupäisin?

Pitkäkaulaisin? Paksupäisin?

Kaksi sitaattia

" - - Kiinnostavaa on nimenomaan poikkitaiteellinen suhtautuminen eli journalismi lähestyy taiteen keinoja ja käyttää niitä hyväkseen. 90-luvulla journalismin fakta ja taiteen fiktio lähenevät toisiaan - -".

Teppo Turkki nova-koulutuksesta Helsingin City-lehdessä 8/1990.

"Moni siirtyy vuonna 2000 myös pois toimittajan amatista. Etenkin kun ammatin vaihtaminen ylimalkaan yleistyy. Journalistinen työ voi olla välivaihe ja siksi tarkoitettukin. Toimittajan ja eräiden muiden ammattien, kuten taiteilijan ammatin, raja käy yhä epämääräisemmäksi. Syntyy *intellektuellin* ammatti."

Pertti Hemánus journalistimin tulevaisuudesta kirjassaan Journalistiikan perusteet, Johdatusta tiedotusoppiin 2, Helsinki 1990.

Tiedotustutkimus ilmestyy vuonna 1990 seuraavasti:		
	deadline	ilmestyy
3/90	31.08.	15.10.
4/90	31.10.	15.12.